

РЕЦЕНЗИЯ

от проф. д.изк.н. Камелия Николова

на представените научни трудове за участие в конкурса за заемане на академичната длъжност ДОЦЕНТ (режисура за драматичен театър), в професионално направление 8.4. Театрално и филмово изкуство, научна специалност „Театрознание и театрално изкуство”, обявен от НАТФИЗ „Кръстьо Сарафов с единствен кандидат
д-р ПЕТЪР МИХАЙЛОВ КАУКОВ

Хабилитационният труд „Денис Кели и престъпното ежедневие”, представляващ теоретично-практическа разработка към творческата дейност на д-р Петър Кауков, както и самата творческа дейност, представена от него за участие в конкурса, отговарят изцяло на минималните национални изисквания за заемане на академичната длъжност *доцент*.

Кандидатът е представил за участие в конкурса два свои спектакъла – „*Любов и пари*” от Денис Кели (режисьор – Петър Кауков, сценография и костюми – Розина Макавеева), осъществен в Младежки театър „Николай Бинев” през 2011 г. (запис на постановката от последно представяне през 2014 г.) и „ДНК” от Денис Кели (режисьор – Петър Кауков, сценография и костюми – Крешимир Томац), направен в Театър Вировитица и Академия за изкуство и култура в Осиек, Хърватия през 2019 г. (запис на постановката от премиерата на представянето на 07.06.2019); своите преводи на двете пиеси на английския драматург и теоретично-практическата разработка „Денис Кели и престъпното ежедневие” към работата си по двете постановки, в която представя и анализира пиесите на Денис Кели от гледна точка на някои основни въпроси, свързани с тяхната естетика, възможната им интерпретация и проблемите, пред които те изправят режисьора при сценичната им реализация. За обект на настоящата рецензия взимам всички изброени трудове на Петър Кауков, представени от него за участие в конкурса за доцент по режисура за драматичен театър, както и имам предвид някои от останалите му постановки и преподавателската му дейност като асистент по същата специалност в НАТФИЗ.

Теоретично-практическата разработка „Денис Кели и престъпното ежедневие” продължава един полезен и продуктивен опит на Петър Кауков, който той започна с избора и подготовката на дисертационния си труд „Комедиите на Шекспир: въпроси на сценичната интерпретация”, защитен през 1918 г. Както в дисертацията, така и

сега в хабилитационния си текст той се стреми да направи едно двупосочно изследване, от което да постигне ефективен резултат едновременно за своята постановъчна дейност и за работата си като преподавател по режисура. В своя дисертационен труд Петър Кауков разглеждаше комедиите на Шекспир (към които той като действащ режисьор има подчертан интерес и редица постановки) като се опитваше да потърси отговори на възникналите в процеса на режисьорската му практика въпроси за тяхната сценична интерпретация с помощта на целенасоченото им проучване и анализ и обратното – да изгради през призмата на натрупаното теоретично познание нови стратегии и подходи за постановъчната си работа. В предложената като хабилитационен труд теоретично-практическа разработка върху две от пиесите на Денис Кели (1970) Петър Кауков стъпва върху тази вече изградена и проверена от него стратегия. Сега обект на двупосочното му изследване е друга важна част от неговите предпочитани за поставяне текстове – най-новата британска драма от първите две десетилетия на XXI век в лицето на един от най-известните ѝ и поставяните през последните години представители. Бих открила като *приносно качество* на работата това използване на откритията, компетенциите и уменията, изградени от кандидата в процеса на подготовката на дисертацията му, което е и безспорната цел на образователната и научна степен „доктор”.

Теоретично-практическото изследване е в обем от 27 страници и е структурирано в три основни части. Снабдено е с библиография, която съдържа 19 източника на български и английски език.

Изследователското намерение на Петър Кауков е посочено максимално ясно. То се изразява в усилието му да открие и да се опита да изясни и да предложи решение на „три основни предизвикателства пред режисьора”, които поставя „британската драматургия от началото на новото хилядолетие” (стр. 1). Както вече беше споменато, авторът избира да направи това през фокуса на драмата на Денис Кели и специално чрез подробното разглеждане на две от пиесите му, появили се за първи път на сцената в Лондон една след друга – „Любов и пари” (2006) и „ДНК” (2007). Важно е да се подчертае, че Петър Кауков прави своето теоретико-практическо изследване след като вече е превел текстовете, запознал се е с основните изследвания у нас на най-новата британска драма и на пиесите на коментирания автор, и ги е поставил – първата с трупата на Младежкия театър в София, а втората – само преди месеци в Хърватия със студенти по актьорство. С други думи, той не само познава двата текста в дълбочина, но и пряко се е сблъскал с проблемите, с които се срещат творческите екипи, решили да ги реализират на театралната сцена. На базата на този комплексен опит Петър Кауков формулира в

началото на работата си три ключови предизвикателства, съдържащи се в тях: 1) насилието, физическо и/или вербално, като определяща част от взаимоотношенията на персонажите; 2) ненормативният, груб и вулгарен език и 3) недоизказаните/недовършените реплики, често използвани от драматурга, които изискват конкретно решение в евентуалната постановка или, както авторът уточнява, „наваксване на смисъл, цел и послание чрез сценичното поведение на актьора” .

След като е формулирал въпросите, породени от работата му върху текстовете на Денис Кели, Петър Кауков се заема с търсенето на техен възможен отговор. Преди да направи това за всяка една от двете пиеси той подробно представя биографията на Денис Кели, започвайки от написването на дебютната му пиеса „Отломки” (2001), акцентирайки върху първият му същински успех със „След края” (2005), която е показана в рамките на Британския шоукейс на фестивала в Единбург (където и аз имах възможност да я гледам през 2005 г.) и с това му донася международна известност и го превръща в често поставян драматург както във Великобритания, така и в редица страни по света, и след това се спира на разглежданите от него две пиеси в контекста на работата на драматурга до днес. Във въведението към биографията на Денис Кели, Петър Кауков съвсем точно изяснява, че пиесите на този автор, както и цялата най-нова британска драматургия, създадена от началото на настоящия век до днес се отласква от бурното развитие на британската драма през 90-те години на миналото столетие като значителна част от днешните драматурзи, сред които и Кели, продължават и трансформират в новите социокултурни условия емблемата на 90-те – *in-yer-face* драмата (драма-в-лицето). С тази тясна връзка с наследството от предходното десетилетие Петър Кауков обяснява присъствието и характера на проблематизираните в разработката му нейни елементи – насилието (вербално и физическо), грубия, неприличен език и фрагментарността на диалога. Опитът на автора да изследва генезиса на тези елементи и тяхната сложна многостепенна функция в текста за да се опита да потърси варианти за адекватното им решение в присъствието на актьора на сцената е един от *важните приноси* на работата. Напълно убедително е предложението му насилието, например, да бъде представено не чрез усилия за наподобяване и т.н., а чрез спецификата на актьорската игра и специално на интензивното присъствие на актьорското тяло и глас чрез внимателно намерена пластика, жест и интонация.

Препоръката, която бих искала да направя тук е, че анализът на текстовете и специално на произхода и динамичната им връзка с *in-yer-face* драмата от 90-те би спечел ако бъде допълнен и с разглеждане на ирационалния компенсаторен заряд, присъстващ

силно в преекспонираното насилие, в грубия език и демонстрираната невъзможност за изказване на персонажите, както и в образи-емблеми като реалното/въобразеното убийство на обикновен минувач, дете или близък човек от семейството или групата. Такива образи-цитати от прословутата пиеса „Спасение” (1965) на Едуард Бонд, от широко известните текстове на Сара Кейн и Марк Рейвънхил присъстват и в двете коментирани пиеси на Денис Кели и са определящ момент от неговата естетика.

Центърът на теоретично-практическата разработка са трите части „Любов и пари” – престъпленията на обикновения консуматор”, „ДНК” – Играчка-плачка на покварената невинност” и „Предизвикателства пред режисьора”. В тях авторът доказва уменията си да разчлени драматичния текст на неочаквани структурообразуващи го части и по този начин да открие както повече или по-малко директно четимите, така и изненадващи връзки, преплитания и изводи. Качество, което също трябва да бъде подчертано като *едно от достойнствата* на предложената работа.

През последните две десетилетия Петър Кауков се наложи като режисьор и преводач, който въвежда в българския театрален афиш утвърдени, но непоставяни у нас англоезични и специално британски драматурзи. Редица постановки по негови преводи на автори като Кристофър Хамптън, Аби Морган и др. доказват това. Ненапразно в конкурса за доцент той кандидатства именно с преводите си на пиеси на Денис Кели и постановките си по тях. Ето защо бих искала да подчертая и добрия превод и преди всичко постигнатия ярък (едновременно близък до специфичния нецензурен изказ на автора и подходящ за изговаряне от актьора на сцената) театрален език на представените от Петър Кауков преводи на споменатите пиеси на Денис Кели.

Двата спектакъла, които всъщност са повод както за преводите на драматичните текстове на британския драматург, така и за коментираната по-горе теоретично-практическа разработка на Петър Кауков, естествено са същинският фокус сред представените материали за неговата хабилитация. С постановката си на „Любов и пари”(2006) на Камерната сцена на Младежкия театър през 2011 г. режисьорът въвежда за първи път драматургията на Денис Кели в България с пиесата, считана и до днес за най-добрата театрална работа на автора. *Безспорното качество* на постановката на Петър Кауков на дръзкия и ударно написан текст, трансформиращ в променените социокултурни условия днес жаждата на in-уег-фасе театъра от 90-те да разтърси и извади съвременния човек от позата му на уравновесеност и успешност, за да види малките всекидневни жестокости, които преживява и причинява на другите, е уменията на режисьора да намери подходящия начин той да бъде въздействащо и убедително представен от актьорите на

сцената. Те не само добре се справят с нецензурния език, превръщайки го в основно средство както за специфичен израз на вътрешните фрустрации и напрежения на своите персонажи, така и в неочакван трамплин за постигане на интимност и атмосфера на откровеност и споделяне, много необходими за един камерен спектакъл. Спектакълът ненапрасно имаше добър зрителски отзвук и донесе награда ИКАР'2011 на Искра Донова (Джес) за поддържаща женска роля и АСКЕР'2011 на Стефан Мавродиев за поддържаща мъжка роля.

Изборът на Петър Кауков да направи със студентите от Академията за изкуство и култура в Осиек, Хърватия следващата пиеса на Денис Кели – „ДНК” (207) не е случаен. Тя се занимава със същите въпроси за малкото всекидневно насилие и жестокост към себе и към другите на съвременния човек, което е обектът и на „Любов и пари”, но като драматичен текст, написан специално за тийнейджъри (по поръчка на Националния театър в Лондон за фестивала на млади театрални трупци „Connections”). В спектакъла Петър Кауков добре прилага своите открития в работата с актьора при поставяне на подобен текст, постигнати по време на реализацията на „Любов и пари”, като акцентът тук е преди всичко върху вербалната интензивност на изпълнителите.

Накрая бих искала да спомена и още едно важно качество на представените материали и на работата на Петър Кауков като цяло. Става въпрос за неговата всеотдайност, за впечатляващото му усилие преди всичко сам да подреди, осмисли и изясни за себе си опита си на режисьор и на преподавател по режисура. Точно това усилие да анализира извървян от него път и да отсее от направеното онова, което е подходящо, креативно и работещо за хората, които обучава е и основният принос на предложения от кандидата теоретично-приложен хабилитационен труд.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ: От представените материали по конкурса, както и от личните ми впечатления от д-р Петър Кауков като режисьор, мой докторант и колега, съм убедена, че той отговаря на изискванията за заемане на академичната длъжност *доцент* по режисура за драматичен театър в НАТФИЗ „Кръстьо Сарафов”. Като член на научното жури ще гласувам положително за неговия избор. Гласувам ДА.

20 март 2020 г.

Проф. д.изк.н. Камелия Николова